

REFLEXIONS A L'ENTORN DE LA MORT D'UN AMIC

Ferran Palol

Quan érem joves, Tura, amic meu, tots ens creiem immortals. Tots els joves ens hem cregut immortals. No és que volguéssim enganyar-nos, ja ho sabíem que havíem de morir un dia o altre, però aquest dia quedava tan i tan lluny quan tenies quinze o vint anys, que el més lògic era creure't immortal. Ja sé que no ho és de lògic creure't allò que per experiència saps que no és cert, però en el capítol dels sentiments la lògica és un anacronisme, una superfluitat que hom pot apartar amb menys esforç del que s'utilitza per moure una pedreta del camí.

I és gràcies a aquesta reserva mental, gràcies a aquesta capacitat d'imaginar-se a un mateix -com individu i alhora com espècie- que l'home és capaç de ser generós fins el sacrifici, de ser apassionat fins el crim, de ser ambiciós fins l'anorreament del seu entorn, de ser inspirat fins la confusió, de ser roí fins l'abjecta misèria. I tot això perquè és capaç de creure's immortal. Vet aquí, Tura, amic meu, la raó de la grandesa de l'home.

Tots ens hem cregut, en un moment o altre, immortals, tots hem cregut en la nostra indiscutible vàlua, en un èpic destí que teníem reservat, una «planeta», com deia el meu avi Daniel, que satisfaria els nostres somnis individuals, la nostra vida singular, i un destí que també satisfaria la nostra vida social: l'èxit, la fama, la rellevància: el desig d'immortalitat.

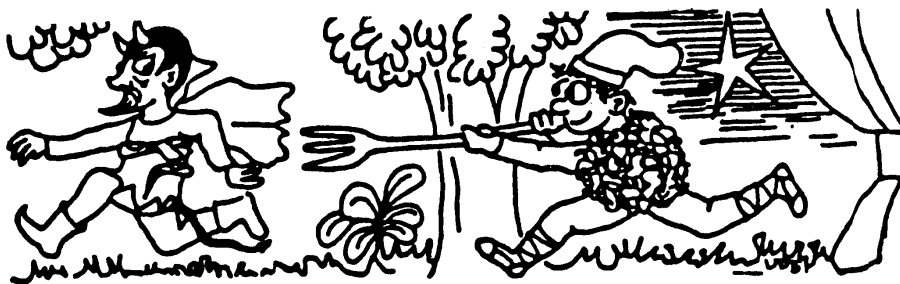
Però a mesura que passen els anys hom comença a desconcertar-se: llangueixen les expectatives personals, els nostres somnis es dilueixen en un mar de boires que en desdibuixen els contorns: els projectes es destenyeixen, perden els colors de diumenge, perden volum i simetria. La joventut s'allunya a base de desenganys i prosaica realitat. I amb la joventut, Tura, també, s'allunya aquella il·lusió de transcendència. I a pesar de l'èxit o fracàs social aconseguit, els dies passen com una exhalació, les setmanes es fan curtes, els anys s'encadenen un darrera l'altre sense solució de continuïtat: s'allunya aquella càlida sensació d'eternitat, aquella enyorada emoció d'immortalitat. Llavors, precisament llavors i no abans, és quan comencem a «entendre» com funciona l'engranatge de l'enigmàtica màquina dels temps; el temps, aquest genial escultor, com ens diu Marguerite Yourcenar. Aleshores comencem a «madurar». Madurem com, a l'arbre, quan arriba l'hora -mai abans i tampoc després- la fruita pren els colors de la primavera i tot al seu voltant «madura» dins un inaprensible ordre universal extrahumà.

Nota de la redacció: Tura, és el nom amical que l'autor, Ferran Palol, dóna a Bovaventura Orriols Sendra (Vilanova i la Geltrú, 1948-1997).

Aleshores, i només aleshores, Tura, si tenim els ulls ben oberts, si la sensibilitat no se'ns ha esmussat com el tall d'un vell ganivet de cuina i conservem una engruna d'aquell enyor de joventut, d'aquell enyor d'immortalitat, aleshores arriba el moment d'«entendre», el moment de «comprendre» la mort. La mort com a resultat de la vida, que duu, com una condició indestriable, l'essència de la vida. Aprenem que la mort i la vida, una i altra, són conseqüències de l'acte d'existir, de l'acte de venir a formar part de la natura, de l'acte formar part, com una engruna en constant transformació, d'una creació mai terminada, constantment renovellada. Talment, com les bellugadisses abelles, Tura, que tu tant admiraves. D'una creació que es sustenta en un immemorial alè d'amor. Un amor universal, inenarrable, del qual només n'assolim el coneixement per un acte de fe en un ésser etern i innominat, o bé per la fe en la constant generació de la matèria universal.

Arribada aquesta etapa de maduresa hom entén -encara que ho refusi amb la més irritada de les rebel·lions- la mort dels amics, també la mort teva, estimat amic. I aquest procés, degudament assimilat, col·labora en la maduració, col·labora en la comprensió de l'univers en tota la seva immensa bellesa inintel·ligible.

Els uns podem entendre que pertanyem a l'entorn d'un projecte universal dissenyat per una intel·ligència inescrutable, i d'altres poden assumir que viuen dins l'esfera d'un ésser omniscient el qual es reserva la revelació del futur. Uns i altres, però, podem entendre una cosa: l'home és un ésser perible, un ésser limitat, la transcendència del qual només té un camí, un suport on poder escriure's, la memòria dels qui l'han estimat.

Dibuix de Ventura Oriols Sendra, fet per al Nadal de 1987.